

11. Snell-Hornby M. Translation Studies. An integrated approach. Amsterdam [u.a.], 1988. 170 p.

12. Vermeer H. J. „Übersetzen als kultureller Transfer». In: Snell-Hornby M., ed. *Übersetzungswissenschaft: Eine Neuorientierung*. Tübingen, 1986. S. 30–53.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-073-5-2-32>

МАКСИМ РИЛЬСЬКИЙ – ІНТЕРПРЕТАТОР ТВОРЧОСТІ АДАМА МІЦКЕВИЧА

Маркуляк Л. В.

*кандидат філологічних наук,
доцент кафедри української літератури
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича
м. Чернівці, Україна*

Максим Рильський – визначний український поет, перекладач, літературознавець, культурно-громадський діяч, справжній «архимаїстер слова» (Євген Маланюк).

Переклад посідає вагоме місце у творчому доробку українського поета. Розпочавши свою перекладацьку діяльність у 20-і рр. ХХ ст., М. Рильський усвідомлював значення цього виду творчості для української культури. Поет не міг уповні розкритися як самобутній автор у власній поезії, позаяк після арешту 1931 року відбувся злам у його свідомості. Його літературні побратими, серед яких і «п'ятірне гроно»-неокласики, зазнавали переслідувань, репресій аж до фізичного знищення. Радянська тоталітарна система «подбала», аби талановитий поет, який миттєво піднявся на український Парнас, оприявнивши власне обличчя, опинився після «зламу» у внутрішній еміграції. Рятівним виявився для нього саме переклад, адже без літературної творчості М. Рильський не міг себе уявляти. У перекладі поет розкрився в новому амплуа, зарепрезентувавши вміння тонкого і вправного Майстра.

У радянський час М. Рильський здійснює переклади творів з польської, російської, французької та ін. літератур, компенсуючи прогалини у власній творчості, яку в цей час довелося «приспати». Тому втечу у переклад, як мені видається, можна пояснити, з одного боку, неможливістю написати незаангажовані твори через вимушене

входження у парадигму соцреалізму, а з іншого, – потребою долучити кращі твори світового поетичного письменства в український культурний простір, розширивши тим самим його межі. Своїми перекладами М. Рильський доєднався до цілої плеяди перекладачів, які виборювали право українській мові вийти з нав'язуваних російськими ідеологами стереотипів про начебто неповновартісний діалект («наречіє»), неповноцінний, неспроможний для створення високохудожніх зразків, у т. ч. й перекладів з інших мов.

Сподвижництво М. Рильського в галузі перекладу у радянський період мало неабиякий ефект: він утверджував українську мову, яка володіє найрізноманітнішими стильовими можливостями, необхідними для художнього перекладу, обстоюючи тим самим думку, що «ваговита національна література немислима без гарної перекладної літератури» (Й. Бехер). Зрештою, «в ідеалі перекладач повинен досконало знати, крім рідної, мову й культуру народу, літературу якого опрацьовує, бути конгеніальним авторові оригіналу, творити не тільки в раціональному, а й в емоційному реєстрі, з повною духовною самовіддачею» [2, с. 19].

Впродовж 50-60-х років у різних виданнях виходили перекладознавчі студії М. Рильського, дбайливо зібрані в 1962 році у працю «Проблеми художнього перекладу». Поет артикулює на основних рисах, якими має володіти перекладач: «...під творчою домінантою ми розуміємо ту рису автора, яка є основою для нього, найхарактернішою, провідною..., іноді доводиться жертвувати другорядними рисами оригіналу. Перекладу без жертв не буває» [4, с.218]. Як бачимо, для М. Рильського при перекладі перше місце посідає автор першотвору: його світовідчужання, його творча манера. Таким чином, переклад має перебувати в парадигмі оригіналу: світ, створений автором тексту, не повинен зруйнуватися перекладачем, який «нашаровує» власний світ на вже існуючий. Попри це, М. Рильському видається недоречним, «щоб автор поетичного перекладу, отже, й сам поет цілком підкорився індивідуальності іншого поета» [4, с. 240]. Саме такий принцип золотієї середини, обраний українським поетом, став визначальним для нього при перекладах творів світової літератури.

Унікальна сторінка в діяльності М. Рильського-перекладача – творчість класика польської літератури Адама Міцкевича. Почавши активно перекладати його твори в 20-х рр., український поет приділяє йому свою перекладацьку увагу впродовж усього творчого життя. У 20-титомному виданні творів М. Рильського переклади польського генія зібрано в один том. Це переклади різножанрових творів: поеми, балади, сонети, ліричні вірші. Оцінюючи переклад «Пана Тадеуша»,

відомий польський славіст М. Якубець зазначив: «Його (Рильського – Л. М.) переклад «Пана Тадеуша» є досі неперевершеним на світовому рівні. Він викликав сенсацію як в українському, так і польському середовищі» [6, с.344]. Погодьмося, що це надзвичайно висока оцінка діяльності Рильського-інтерпретатора творчості Адама Міцкевича. Сходження до успіху було непростим і довготривалим. Окремі уривки поеми з'явилися на сторінках журналу «Життя і революція» у 1925 року. Перша редакція поеми була надрукована у 1927 році. Проте праця над текстом поеми тривала і далі. 20 років М. Рильський удосконалював свій переклад цього твору, що дозволило оприлюднити його в оновленій редакції у 1949 році. Водночас М. Рильський здійснює ще й доповнення до 2-ої редакції перекладу. На думку упорядників 7-го тому 20-титомного видання творів українського поета («Поетичні переклади»), цей переклад «зміг би не тільки найточніше відтворити зміст і форму польського перекладу, але й міг би змагатися з ним за своїми мистецькими якостями» [3, с.364]. Важливі роботи над знаменитою поемою А. Міцкевича підмітив літературознавець О. Білецький: «Праця над перекладом «Пана Тадеуша» була для Максима Рильського прекрасною школою поетичної майстерності, у якій він змушений стати і мовознавцем, і знавцем історії літератури» [1, с.73]. Варто нагадати, що творчість польського поета також ставала об'єктом перекладознавчої уваги М. Рильського: важливими для цієї галузі є стаття про поезію Адама Міцкевича, опублікована у 1956 році, а також редагування видання творів польського автора російською мовою тощо. Отже, А. Міцкевич перебував у полі зору найрізноманітніших зацікавлень М. Рильського.

Перекладацька Міцкевичіана М. Рильського становить чималий корпус різножанрових творів: це поеми, балади, сонети, ліричні вірші. За винятком поемної творчості, до якої український поет звернувся ще в 20-х роках, малі форми стали об'єктом його перекладацьких експериментів головно в 40-50-х роках. Можемо припустити, що М. Рильський хотів представити різножанровий спектр творчості класика польської літератури у двотомному виданні вибраних творів А. Міцкевича, що вийшло друком у 1948 році.

Література:

1. Білецький О. Від давнини до сучасності. К., 1960.
2. Москаленко М. Тисячоліття: переклад у державі слова. К., 1965.
3. Рильський Максим. Зібрання творів: У 20-ти т. К.: Наук. думка, 1985. Т.7. Поетичні переклади. 379 с.

4. Рильський Максим. Зібрання творів: У 20-ти т. К.: Наук. думка, 1987. Т.16. Фольклористика, теорія перекладу, мовознавство. 600 с.
5. Ткаченко А. О. Мистецтво слова (Вступ до літературознавства): підручник для гуманітаріїв. К.: Правда Ярославичів, 1997. 448 с.
6. Jakobiec M. Maksym Rylski. Ruch literacki. 1978.Z.4/56.
7. Mickiewicz Adam. Poezje. Ballady i romanse. Sonety. Inne wiersze. Krakow: Eventus, 1994.249 s.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-073-5-2-33>

ЯВИЩЕ МЕТОНІМІЇ В РОМАНІ СЕБАСТЬЯНА ФОЛКСА «BIRDSONG» ТА СПОСОБИ ЙОГО ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Мироненко В. О.

*студентка 4 курсу кафедри теорії та практики з англійської мови
Чорноморського національного університету імені Петра Могили
м. Миколаїв, Україна*

Твори С. Фолкса все більше набувають актуальності за останні десятиліття. Відомий роман «Birdsong» приніс С. Фолксу нагороду «Автор року» від British Book Awards, а за результатами опитувань став однією з найулюбленіших книжок Великої Британії із двома мільйонами проданих примірників. Крізь увесь роман можна простежити явище метонімії, яке визначає заміну звичайних явищ та подій через асоціативний ряд чи сукупність суміжних означень. Даною проблемою займалися такі вчені, як: І. В. Арнольд, І. Р. Гальперін, Н. В. Чернікова, Л. А. Булахівська, М. Р. Шкуропацька тощо.

Ю.І. Ковалів стверджує, що «образність – це своєрідна лінгвістична реалізація відчутної уяви чи певного ряду міркувань, які стали підґрунтям назви конкретного предмета дійсності життя та не з однаковим ступенем виразності з’являються в основі внутрішньої форми слова» [2, с. 135].

Фігуральність – це образність, створювана за допомогою різноманітних художніх тропів, які у своєму поєднанні створюють метафоричний, алегоричний, метонімічний або іронічний зміст. Метонімія – спосіб утворення нових слів за лексичною ознакою; стилістичний засіб. Метонімія має різні дефініції. Деякі лінгвісти визначають метонімію як